

**CONCURSUL NAȚIONAL DE OCUPARE A
POSTURILOR DIDACTICE/CATEDRELOR
VACANTE/REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU
PEDAGOGIE**

**- București -
2020**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru Concursul național de ocupare a posturilor didactice / catedrelor vacante / rezervate în învățământul preuniversitar la disciplina *Pedagogie* este elaborată astfel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional.

Absolvenții facultăților de profil și profesorii care susțin concursul la disciplina intitulată generic *Pedagogie* pot predă în învățământul preuniversitar această disciplină, în conformitate cu prevederile legislative în vigoare.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul absolventului de învățământ superior care poate predă disciplina *Pedagogie*, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția disciplinelor pedagogice, precum și a metodicii predării acestor discipline;
- demonstrarea competențelor necesare în proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- evaluarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.

Structura programei este următoarea:

- A. Notă de prezentare
- B. Competențele profesorului care predă disciplina *Pedagogie*. Valori, atitudini și conduite specifice
- C. Tematica pentru disciplina de concurs *Pedagogie*
- D. Bibliografie orientativă pentru disciplina de concurs *Pedagogie*
- E. Tematica pentru metodica predării disciplinei de concurs *Pedagogie*
- F. Bibliografie orientativă pentru metodica predării disciplinei de concurs *Pedagogie*

B. COMPETENȚELE PROFESORULUI CARE PREDĂ DISCIPLINA PEDAGOGIE

Noua programă este structurată astfel încât să asigure o abordare modernă, interdisciplinară, a disciplinelor pedagogice, candidaților fiindu-le testate trei tipuri de *competențe*:

1. *competențe psihopedagogice*, definite de abilitățile candidaților de a proiecta, conduce și evalua procesul de instruire;
2. *competențe sociale*, reflectate în capacitățile de proiectare a strategiilor de control și monitorizare a interacțiunilor sociale cu elevii și cu grupurile școlare;
3. *competențe manageriale*, obiectivate în stăpânirea proceselor de planificare, de organizare și de conducere a clasei de elevi.

Aceste competențe sunt completate cu un registru de *valori, atitudini și conduite specifice*:

1. cultivarea unui mediu școlar centrat pe valori și relații democratice;
2. promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civice, în concordanță cu idealul educațional;
3. crearea unui climat socio-afectiv securizant în clasa de elevi;
4. optimizarea întregii activități didactice prin abordări transdisciplinare;
5. implicarea în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor în învățământ;
6. angajarea în relații de parteneriat socio-educational cu familia și cu alte instituții cu responsabilități educaționale; participarea la propria dezvoltare.

C. TEMATICA PENTRU DISCIPLINA DE CONCURS PEDAGOGIE

I. EDUCAȚIA, ÎNVĂȚĂMÂNTUL ȘI SOCIETATEA CUNOAȘTERII

- Conceptul de *educație* – structură și funcții. Educația și societatea cunoașterii
- Domeniile educației: educația intelectuală, morală, estetică și artistică, religioasă, fizică și sportivă, tehnologică/profesională. Dimensiunile generale ale educației: morală, intelectuală, tehnologică (profesională), estetică și artistică, fizică și sportivă
- Formele și tipurile educației: formală, nonformală, informală, autoeducația, educația permanentă sau educația de-a lungul întregii vieți. Interdependența formelor și tipurilor de educație
- Noile educații: educația civică/socială, educația pentru mediu sau ecologică, educația pentru sănătate, educația interculturală, educația nutrițională, educația pentru viața de familie, educația pentru pace și cooperare, educația pentru comunicare și mass-media, educația pentru schimbare și dezvoltare, educația pentru democrație și drepturile omului, educația globală
- Educabilitatea. Factorii dezvoltării psihoindividuale: ereditatea, mediul socio-cultural, educația, sinele. Rolul educației în dezvoltarea personalității individului
- Documentele și strategiile UE și CE: Lisabona, Sorbona, Bologna, Copenhaga, Berlin
- Inovație și reformă în învățământul românesc din punctul de vedere al legislației, al competențelor cheie, al abordării temelor referitoare la cetățenia democratică, drepturile copilului, dezvoltarea durabilă, sistemul creditelor europene transferabile și recunoașterea diplomelor

II. MEDIILE EDUCAȚIONALE

- Școala – componentă a sistemului social. Cultura organizațională, climatul psihosocial, dezvoltarea instituțională
- Familia: structură, funcții și reconstrucția relațiilor educaționale școală-familie-copil
- Alte medii educaționale: mass-media, organizațiile nonguvernamentale, biserica

III. STATUTUL PROFESIONAL AL PROFESORULUI

- Competențele și calitățile profesorului
- Personalitatea profesorului
- Formarea continuă a profesorului

IV. TEORIA ȘI METODOLOGIA CURRICULUMULUI

- Conceptul de *curriculum*
- Clarificări etimologice
- Tipurile sau formele de curriculum
- Perspectivile de interpretare a curriculumului: perspectiva procesuală, perspectiva structurală și perspectiva produselor sau a documentelor curriculare
- Elementele structurale ale curriculumului școlar
 - Finalitățile educației (ideal, scop, obiective) și relațiile dintre acestea
 - sisteme de clasificare a obiectivelor educaționale
 - metodologia de definire a obiectivelor educaționale; operaționalizarea obiectivelor; analiza de sarcină; definirea calitativă (competențe); relevanță practică; aplicații pe arii curriculare
 - Conținuturile educației
 - noțiunea de *conținut* și tipologia conținuturilor
 - criterii de selecție a conținuturilor
 - modalități de organizare pedagogică a conținuturilor

- Metodologia proiectării curriculumului
- Produsele curriculare: planul de învățământ, programa școlară, manualele și auxiliarele curriculare - semnificații, criterii de construcție, evaluare
- Reforma curriculumului
 - Inovații reprezentative: interdisciplinaritate, modularitate, programe personalizate (pentru elevi supradotați sau pentru elevi cu cerințe educaționale speciale)
 - Reforma curriculumului în România

V. PROCESUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT

- Conceptul, funcțiile, structura, dimensiunile generale (funcțională, structurală, operațională)
- Abordarea sistemică a procesului de învățământ
- Modelele de instruire: modelul behaviorist, modelul cognitivist, modelul constructivist, modelul umanist
- Predarea
 - Conceptul de *predare*
 - Predarea - ca transmitere de cunoștințe, priceperi, abilități, deprinderi, modele comportamentale
 - Predarea - ca formă de dirijare a învățării
 - Predarea - ca management al învățării
 - Predarea - ca instanță de decizie
 - Predarea - ca act de comunicare educațională eficientă
 - Strategii și stiluri de predare
- Învățarea
 - Conceptul de *învățare*
 - Învățarea școlară – structură și procesualitate
 - Tipuri, forme și niveluri de învățare
 - Managementul învățării eficiente
- Evaluarea
 - Conceptul de *evaluare*
 - Problematica evaluării - componentă a procesului de învățământ
 - Funcțiile evaluării în procesul didactic
 - Strategiile de evaluare a rezultatelor școlare
 - Evaluarea inițială
 - Evaluarea sumativă
 - Evaluarea formativă
 - Evaluare internă
 - Evaluare externă
 - Evaluare criterială
 - Evaluare normativă
 - Metodele tradiționale de evaluare
 - Formele de evaluare: examinările sau testările curente, examenele sau evaluările naționale
 - Metodologia elaborării instrumentelor de evaluare
 - Calitatea instrumentelor de evaluare – etape și norme de elaborare
 - Tipuri de itemi
 - Aprecierea rezultatelor școlare
 - Criterii de apreciere
 - Sisteme de apreciere
 - Distorsiuni în aprecierea rezultatelor
 - Autoevaluarea

- Sistemul principiilor didactice
 - Principiul orientării formative pozitive
 - Principiul însușirii conștiente și active a cunoștințelor
 - Principiul accesibilității
 - Principiul interdependenței dintre cunoașterea intuitivă și cunoașterea logică/rațională
 - Principiul legării teoriei de practică
 - Principiul conexiunii inverse (retroacțiunii)
 - Principiul unității, continuității și sistematizării
 - Principiul însușirii temeinice a cunoștințelor și deprinderilor
- Perspectiva principiilor pedagogiei practice. Perspective de evoluție
- Relația predare-învățare-evaluare

VI. PROIECTAREA PEDAGOGICĂ

- Conceptul de *proiectare pedagogică*
- Funcțiile și structura de bază a proiectării pedagogice
- Demersurile profesorului în proiectarea curriculară
 - Lectura personalizată a programei școlare și a manualelor școlare
 - Elaborarea planificării calendaristice (orientative)
 - Realizarea proiectării secvențiale, pe termen scurt (proiectarea pe unități de învățare și proiectarea lecțiilor sau activităților didactice)

VII. COMUNICAREA ȘI RELAȚIILE DE COMUNICARE PEDAGOGICĂ

- Definirea conceptului de *comunicare*
- Componentele comunicării: emițător, receptor, canal de comunicare, context, feedback; rolul lor în relația pedagogică
- Formele de comunicare: intrapersonală, interpersonală, de grup, publică, de masă, verbală, prin paralimbaj, nonverbală
- Stilurile de comunicare: stilul literar; stilul științific; stilul administrativ; stilul publicistic
- Comunicarea didactică. Dialogul educativ. Consilierea
- Barierele în comunicarea didactică. Managementul conflictului educațional

VIII. MANAGEMENTUL CLASEI DE ELEVI

- Dimensiunile managementului clasei de elevi: ergonomică, psihologică, socială, normativă, operațională, inovatoare
- Tipurile de climat psihosocial
- Relațiile educaționale în managementul clasei. Caracteristicile grupului școlar
- Decizia educațională în clasă
- Situațiile de criză educațională (criterii, durată, etiologie, consecințe etc.)
- Modalitățile de prevenire a situațiilor de criză
- Tehnicile de intervenție în cazul situațiilor de criză în clasă

IX. DIDACTICILE INOVATIVE

- Monodisciplinaritatea, pluridisciplinaritatea, interdisciplinaritatea, transdisciplinaritatea - delimitări conceptuale
- Abordările integrate ale predării-învățării, promovate de diferite alternative educaționale: Waldorf, Montessori, Freinet, Step by Step, Planul Jena
- Proiectarea unor lecții sau activități didactice integrate

D. BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ PENTRU TEMATICA DISCIPLINEI DE CONCURS PEDAGOGIE

- Albulescu, I., 2014, *Pedagogii alternative*, București, Editura ALL.
- Bârlogeanu, L. (coord.), 2005, *Identitate și globalizare*, București, Editura Humanitas Educațional.
- Bîrzea, C. (coord), 2001, *Învățarea permanentă - prioritate a politicii educaționale din România*, București, Institutul de Științe ale Educației.
- Bocoș, M.-D., 2005, *Teoria și practica cercetării pedagogice*, Ediția a III-a, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință.
- Bocos, M.-D., 2017, *Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist*, Pitești, Paralela 45.
- Bocoș, M.-D., 2013, *Instruirea interactivă*, Iași, Editura Polirom.
- Bocoș, M.-D., 2017, *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor*, Pitești, Paralela 45.
- Cazan, M.C., Petrescu, C., 2017, *Alternative educaționale*, București, Editura Pro Universitaria.
- Căprioară, D., Neacșu, I., 2016, *Repere în metodologia cercetării educaționale*, Craiova, Editura Sitech.
- Cerghit, I., 2007, *Metode de învățământ*, Ediția a IV-a, Iași, Editura Polirom.
- Cerghit, I., 2002, *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*, București, Editura Aramis.
- Cerghit, I., Neacșu, I., Negreț, I., Pânișoară, I.-O., 2001, *Prelegeri pedagogice*, Iași, Editura Polirom.
- Chiș, V., 2005, *Pedagogia contemporană - Pedagogia pentru competențe*, Cluj-Napoca, Editura Cărții de Știință.
- Cristea, S. (coord), 2006, *Curriculum pedagogic*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Cristea, S., 2000, *Dicționar de pedagogie*, Chișinău, București, Grupul Editorial Litera. Litera Internațional.
- Cristea, S., *Dicționar Enciclopedic de Pedagogie*, Vol. 1, A-C., București, Editura DPH.
- Cristea, S., 2016, *Pedagogia. Științele pedagogice. Științele educației*, București, Editura DPH.
- Cristea, S., 2017, *Conținuturile și formele generale ale educației*, București, Editura DPH.
- Cristea, S., 2017, *Instruirea / Procesul de învățământ*, București, Editura DPH.
- Cucos, C., 2014, *Pedagogie*, Ediția a III-a, revizuită și adăugită, Iași, Editura Polirom.
- Cucos, C., 2013, *Educația. Experiențe, reflecții, soluții*, Iași, Editura Polirom.
- Cucos, C., 2017, *Educația. Reîntemeieri, dinamici, prefigurări*, Iași, Editura Polirom.
- Dragu, A., 1996, *Structura personalității profesorului*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Enăchescu, E., 2008, *Comunicarea în mediul educațional*, București, Editura Aramis.
- Ionescu, M. (coord.), 2006, *Schimbări paradigmatică în instrucție și educație*, Cluj-Napoca, Editura Eikon.
- Ionel, V., 2004, *Fundamentele pedagogiei*, Craiova, Editura Universitaria.
- Iucu, R.B., 2000, *Managementul și gestiunea clasei de elevi. Fundamente teoretico-metodologice*, Iași, Editura Polirom.
- Iucu, R.B., 2008, *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative*, Iași, Editura Polirom.
- Iucu, R.B., 2004, *Formarea cadrelor didactice. Sisteme, politici, strategii*, București, Editura Humanitas Educational.
- Iucu, R.B., Manolescu, M., 2006, *Elemente de pedagogie*, București, Editura CREDIS.
- Joița, E., 2005, *Strategii constructiviste în formarea inițială a profesorului*, Vol I, Craiova, Editura Universitaria.
- Jinga, I., Negreț, I., 2004, *Inspekția școlară și designul instrucțional*, București, Editura Aramis.
- Maciuc, I., 2000, *Dimensiuni sociale și aspecte instituționale ale educației*, Craiova, Editura SITECH.

- Manolescu, M., 2006, *Evaluarea școlară. Metode, tehnici, instrumente*, București, Editura Meteor.
- Neacșu, I., 1999, *Instruire și învățare*, Ediția a II-a, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Neacșu, I., 2015, *Metode și tehnici de învățare eficientă*, Iași, Editura Polirom.
- Neacșu, I., Felea, Gh. (coord.), 2004, *Asigurarea calității în educație. Valori europene și proiecte românești în domeniul asigurării calității în învățământul preuniversitar*, Galați, Școala Gălățeană.
- Negreț, I., Pânișoară, I.-O., 2005, *Știința învățării*, Iași, Editura Polirom.
- Niculescu, R.M. (coord.), 2001, *Pregătirea inițială, psihologică, pedagogică și metodică a profesorilor*, Brașov, Editura Universității „Transilvania” Brașov.
- Păun, E., Potolea, D. (coord.), 2002, *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Iași, Editura Polirom.
- Păun, E., 2017, *Pedagogie. Provocări și dileme privind școala și profesia didactică*, Iași, Editura Polirom.
- Pânișoară, I.-O., 2015, *Comunicarea eficientă*, Ediția a IV-a, Iași, Editura Polirom.
- Pânișoară, I.-O., 2017, *Ghidul profesorului*, Iași, Editura Polirom, Colecția „Profesorul de succes”.
- Pânișoară I.-O., 2015, *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică*, Iași, Polirom, Colecția „Profesorul de succes”.
- Potolea, D., Manolescu, M., 1995, *Teoria și practica evaluării educației*, MEEdC, București, PIR.
- Potolea, D., Manolescu, M., 1996, *Teoria și metodologia curriculumului*, MEEdC, București, PIR.
- Stoica, A., Mihail, R., 2006, *Evaluarea educațională. Inovații și perspective*, București, Editura Humanitas Educațional.
- Toma, S., 1994, *Profesorul, factor de decizie*, București, Editura Tehnică.
- Vlăsceanu, L., Potolea, D. (coord.) ș.a., 2002, *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului preuniversitar. Studiu de impact*, Vol.I-II, Iași, Editura Polirom.
- MEN, *Viitorul ne unește. Viziune asupra viitorului educației în România*, <https://www.edu.ro/sites/default/files/Comunicare%20COM%20referitoare%20la%20dezvoltarea%20scolilor%20%202017.pdf>.

NOTĂ: Bibliografia pentru temele de specialitate include și programele școlare și manualele școlare pentru disciplinele pedagogice, valabile în anul școlar în care se susține concursul.

E. TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII DISCIPLINEI DE CONCURS PEDAGOGIE

I. PROCESUL EDUCAȚIONAL - ABORDARE SISTEMICĂ

1. Predarea, învățarea și evaluarea - componente fundamentale ale procesului educațional
2. Variabilele procesului de învățământ (cunoștințe, abilități, deprinderi, aptitudini, competențe) și relația dintre ele

II. ELEMENTE DE CURRICULUM

1. Conceptul de *curriculum*. Taxonomiile tipurilor de curriculum. Componentele curriculumului național: planurile-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii), programele școlare. Manualele școlare, auxiliarele didactice. Alți termeni de referință ai curriculumului național: ariile curriculare, disciplinele, standardele curriculare
2. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplina de concurs *Pedagogie*. Competențele generale, competențele specifice
3. Proiectarea activității didactice: planificarea calendaristică, proiectarea unității de învățare

III. DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚII DIDACTICE LA DISCIPLINA PEDAGOGIE

1. Metodele didactice specifice disciplinei de concurs *Pedagogie*: relevanță, funcții, complementaritate, taxonomie, caracterizare, exemplificare
2. Demersurile creative în metodologia didactică: abordarea euristică, învățarea prin descoperire, învățarea prin problematizare, învățarea prin cercetare, învățarea prin cooperare
3. Formele de organizare a activității didactice: clasificare, descriere, avantaje/dezavantaje și limite
4. Mijloacele de învățământ: concept, modalități de integrare în procesul de predare-învățare-evaluare, funcții, tipurile de mijloace de învățământ și caracteristicile lor, mijloacele tehnice de instruire

IV. ELEMENTE DE EVALUARE EDUCAȚIONALĂ

1. Relația dintre curriculum și evaluare - efecte educaționale. Scopul evaluării educaționale. Etapele procesului de evaluare. Funcțiile generale și specifice ale evaluării performanțelor elevilor. Strategii/moduri și tipuri de evaluare
2. Metodele de evaluare a rezultatelor școlare: metode „tradiționale” și metode „complementare”. Relația dintre metoda și instrumentul de evaluare
3. Testul docimologic – instrument de evaluare: concept, tipologie, proiectare, administrare, diseminarea rezultatelor
4. Tipologia itemilor: definiție, clasificări, caracteristici, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare, avantaje și dezavantaje/limite în proiectare și în utilizare
5. Calitățile instrumentelor de evaluare. Matricea de specificații și rolul acesteia în proiectarea instrumentelor de evaluare
6. Elementele de deontologie în procesul de evaluare. Factorii generativi ai distorsiunilor în procesul evaluării educaționale. Erori în evaluare și notare. Calitățile evaluatorului

V. INFORMATIZAREA ȘI ÎNVĂȚAREA MULTIMEDIA

1. Tehnicile informaționale computerizate, instruirea asistată de calculator și învățarea multimedia
2. Eficientizarea utilizării tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire

F. BIBLIOGRAFIE ORIENTATIVĂ PENTRU METODICA PREDĂRII DISCIPLINEI DE CONCURS PEDAGOGIE

- Bocoș, M.-D., 2017, *Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist*, Pitești, Editura Paralela 45.
- Bocoș, M.-D., 2013, *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*, Iași, Editura Polirom.
- Bocoș, M.-D., Jucan, D., 2019, *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor*, Pitești, Editura Paralela 45.
- Ceobanu, C., Cucos, C., Istrate, O., Pânișoară, I.-O. (coord.), 2020, *Educația digitală*, Iași, Editura Polirom, Colecția „COLLEGIUM. Științele educației”.
- Cerghit, I., Neacșu, I., Negreț-Dobridor, I., Pânișoară, I.-O., 2001, *Prelegeri pedagogice*, Iași, Editura Polirom.
- Ciolan, L., 2008, *Învățarea integrată - fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Iași, Editura Polirom.

- Cristea, S., 2010, *Fundamentele pedagogiei*, Iași, Editura Polirom.
- Oprea, C.M., 2008, *Strategii didactice interactive*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Pânișoară, I.-O., 2015, *Comunicarea eficientă*, Ediția a IV-a, Iași, Editura Polirom.
- Stoica, A., 2003, *Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică*, București, Editura Humanitas Educational.
- Stoica, A., Mihail, R., 2006, *Evaluarea educațională. Inovații și perspective*, Editura Humanitas.
- *** *Programul Național de Dezvoltare a Competențelor de Evaluare ale Cadrelor Didactice (DeCeE)*, MEN – CNCEÎP, București, 2008.

NOTĂ: Bibliografia pentru Metodica predării disciplinei de concurs *Pedagogie* include și programele școlare pentru disciplinele pedagogice, valabile în anul școlar în care se susține concursul.